

Érdeemes volt odafigyelni – ha már mégis másorról volt szó – a különböző csoportok műsorfelfogására. Két koncepció érvényesült. Voltak, akik a *táncegyüttes-szerű* fellépést tartották helyénvalónak, mások pedig nótafák, jó táncú öreg, falusi emberek szerepeltetését ítélték hasznosabbnak. Úgy véljük, ehhez nem kell magyarázat. Azt viszont nem érdektelen feszegetni, hogy a táncház-elvvel mennyire fér össze a táncház-tánccsoport. Vagy feledésbe merült volna az, aminek a kezdet kezdetén együtt örültünk? Már kevésbé nyilvánvaló, hogy a táncház fő érdeme, hogy lehozza a táncot a színpadról, hogy nemcsak kevesek aktív és sokak passzív örömeinek lehet eszköze a tánc, a táncház, hanem a személyiségformáló nyilatkozásra való hajlandóság mindenki számára egyformán adott forrása? A szereplésre, reprezentálásra szánt táncházegyüttesek kapcsán merül fel továbbá az a kérdés, hogy a kezdeményezők számoltak-e az elkerülhetetlenül kitermelődő táncház-elit következményeivel, nem látják-e veszélyeztetettnek a táncház jó hangulatát, a közösség közvetlen együttlétét, egyszóval a táncház – megítélésünk szerinti – lényegét, továbbmenve: létének, látogatottságának feltételeit.

A választ, úgy véljük, nem egy sajnálatos táncház-gyakorlat kínálja – megítélésünk szerint – nem dicsérni való módon.

Zakariás Erzsébet

(A Hét, 1981/31. 2. – 1981. július 31., péntek)

Táncházások az asztal körül¹⁰³

A televízió magyar adásának kolozsvári táncház felvétele alkalmából, az összegyűlt táncosok, szakemberek, újságírók kötetlen beszélgetést tartottak a táncházmozgalom kérdéseiről. A véleménycseréből kibontakozott a táncházak helyzete, az ebből adódó tennivalók.

103 Ez az összeállítás az egyik ékes példája annak, ahogyan a kor hivatalos úzusa megpróbálta a városi táncházak jelenségét ellenőrzés alá vonni: az utólag megszerkesztett, az egyes résztvevők „szájába adott” hozzászólások, vélemények stílusa, szófordulatai, gyakran zavaros szövegszerkezete, illetve az így közvetített valóságtartam több esetben is megkérdőjelezhető. És mindez úgy, hogy a beszélgetés szerkesztett és publikált változata eleve kihagyta a „kényes” kérdéseket – ezzel kapcsolatban idézem Könczei Csilla „Szekus blogjának” vonatkozó bejegyzését: „A szekusok eleinte nem tudtak mit kezdeni a táncházzal. Nem tudták, mit kezdjenek azzal, hogy létrejötte nem fűződött felsőbb utasításhoz, hogy kezdeményezői nem voltak a bevett kulturális és/vagy más állami intézmények pozícióban levő képviselői, és azzal, hogy nem hasonlított semmihez, amit a hetvenes-nyolcvanas évek hivatalos szótára tartalmazott volna. Az 1981. április 9-én a Korunk szerkesztőségében megrendezett „szakmai beszélgetés”-ről írott informátori jelentések is erről számolnak be. (A korunkos megbeszélésekről két ügynök „krónikája” is belekerült édesapám dossziéjába. A harmadik, ezúttal publikus krónika a Művelődésben jelent meg, „Táncházások az asztal körül” címmel, Horváth Arany összeállításában. Az informátori jelentésekből alább idézett passzusokat azonban hiába keresnénk a Művelődésben. Úgy látszik, az ügynöki jelentésekben az újságírók furcsa módon jobban élhettek a szólásszabadság lehetőségével, mint a sajtóban.)” Lásd: <http://konzeicsilla.egologo.transindex.ro/?p=16>.

Úgy véljük, a kolozsvári beszélgetés közérdekű, ezért némi rövidítéssel közreadjuk, abban a reményben, hogy a további vita, véleménycsere – ennek megnyitjuk oldalainkat – elősegíti a tisztázódási folyamat kibontakozását, a táncházak további gyarapodását, erősödését.

Herédi Gusztávnak, a Korunk szerkesztőjének üdvözlő szavai: Kedves barátaim! Bocsássátok meg nekem, öreg fiúnak, hogy közetek tola克斯om táncház dolgában, s méghozzá elnökölni. De hát a Korunk e közösen szervezett tanácskozás házigazdája, s ezért engedjétek meg, a vezetőség és az egész szerkesztőség nevében szeretettel köszöntselek mindannyiukat! Ígérem, többet nem is teszek, csak annyit, hogy hozzájáruljak – már amennyire módomban áll – e tanácskozáson az értelmes, célszerű, kölcsönös tiszteletre és türelemre épülő vitaszellem és eszmecsere légkörének a biztosításához.

Mint hogy a táncházról már sokat írtak, én csak annyit fűznék hozzá, hogy magunk is, de mások is vegyék immár tudomásul, amilyen eredeti a mi ötfokú alapozottságú, ősi múltban gyökérző zenei anyanyelvünk, épp olyan értékes és sajátos jegyeitől ékes a mozgáskultúránk is. Csakhogy... ennek a kultúrának egyfelől nem volt Krizája és Vikárja, nem volt Bartókja, Kodályja, Domokos Pál Péterje, Lajthája, Jagamas Jánosa és Faragó Józsefje, másfelől pedig nehezebb – technikailag is – a táncot „lejegyezni”, papírra vetni vagy más módon rögzíteni, továbbadni, terjeszteni, tanítani.

Napjainkban viszont a film, a képmagnó és más eszközök segítségével megnőtt az esélye táncművészetünknek, hogy elnyerje méltó helyét egész művelődési életünkben. Ez pedig főleg rajtatok múlik, kedves fiatal barátaim, s a táncház olyan eredeti, a mi szívünkéből fakadt, a mi földünkéből sarjadt mozgalom, amely talán a legtöbbet tehet mozgáskultúránk népi szellemű fejlesztése, ápolása, továbbadása, gazdag ki-lomboztatása érdekében.

Táncház azonban – noha némelyike már sok éve működik – alig nyolc-tíz van csak az országban, mint mozgalom tehát nem tömeges, lassan terjed, ez az igazság. De mi ennek az oka, mit tehetünk a fölgyorsulás, a népszerűség vagy a művészi igényesség végett?

Ha ezek közül egyik tényező a másik ellen dolgozna – mert van rá példa – akkor mi a megoldás, hol az egyeztetés eshetősége, s egyáltalán, hogyan tovább? Ez a kérdés – válaszoljatok!

Könczei Ádám a Korunk szerkesztője, a megbeszélés irányítója bevezetőjében hangsúlyozta, hogy e rövid megbeszélés – az idő korlátozottsága miatt – nem helyettesítheti a nyári táncháztalálkozó széleskörű vitáját. Mindössze olyan ritka alkalom, amelyet kár lett volna elszalasztani. Már csak azért is, mivel e tanácskozás elsőrendű gyakorlati célja – táncházaink helyzetének és terveinek megismertetése, számbavétele és megvitatása mellett – a nyári táncháztalálkozó és -tanfolyam megbeszélése és előkészítése. S hogy erre sor kerülhessen, kéri, a felszólalások legyenek lényegretörőek. Az első napirendi ponttal kapcsolatban a kérdések kétféle (az egyes táncházak, illetve a problémaretegek: a zenekarok és az utánpótlás, a táncitanítás és a táncok kiválasztása, közönségtoborzás, előadó- és műsorszervezés stb. szerinti) megközelítése módjának a felvázolása során külön szolt az aprók táncházának és e

Megbeszélés a Korunk szerkesztőségében, balról jobbra: Pávai István, Könczei Ádám, Herédi Gusztáv, Kerekes Gábor, Rákossy Emőke és Fodor Béla.

kérdés megvitatásának fontosságáról. Kéri a sajtó és a művelődési bizottságok jelenlévő képviselőit és a szakembereket, fejtsék ki, miképpen képzelik el a táncházak általában a néptáncmozgalom fokozottabb támogatását.

Jakabos Enikő (Sepsiszentgyörgy): A tavaly helyeztek Szentgyörgyre, ahol a kolozsvári tapasztalattal és nagy ambícióval kezdtem a táncházba járni, annak szervezési gondjaival törődni. Ezt a táncházat annak idején Zakariás Erzsébet irányította. Zenészeink is voltak, de mihamar a primásunk bevonult katonának. A jelenlegi primásunk Kézdivásárhelyről ingázik, és ez már nehézséggel jár. Mindenki tudja, hogy az élő zenét nem lehet magnóval helyettesíteni. A városi ifjúsághoz mérten, elég kicsi az érdeklődés a táncház iránt. A művelődési ház igazgatójától hathatós támogatást kapunk, de máshonnan zenekart mi nem tudunk hívni.

Könczei Ádám: Mik a terveik a táncok kiválasztásában?

Jakabos Enikő: Táncoljuk a vargyasi táncrendet. Eddig tanítottuk a székit, és jó volna hozzáfogni a mezőségihez is. Úgyahogy a gyimesi táncot is tudogatjuk. Az aprók tánca, amely gyermektáncként szerepel a Pionírház keretében a széki táncrendet tudja.

Herédi Gusztáv: A faluról jött munkásifjak járnak-e táncházba? Felsőháromszéken még vannak élő táncok. Azokat is be kellene iktatni a táncház programjába.

Jakabos Enikő: Talán inkább az erdővidékieket. Az újságban meghirdetjük a táncház programját, de csak diákok, tisztviselők jöttek eddig.

Sipos András (Brassó): Nálunk most májusban lesz esztendeje, hogy megalakult a táncház. A táncházmozgalom egyre szélesedik. A brassói táncházat a Brassói Lapok szerkesztősége támogatja. A városi művelődési házban ezzel együtt folklórcsoport jött létre, amely a táncház mellett vidéken gyűjtőmunkát is végez. Köztudott, hogy Brassóban műszaki értelmiségi fiatalok vannak túlsúlyban, tehát a táncházba is jobbra ők járnak.

Könczei Ádám: A Brassói Lapok támogatása valóban példamutató. Örvendetes, hogy a táncház bekapcsolja a tájjellegű táncokat is. Milyen terveik vannak az aprók táncával?

Sipos András: Az aprók táncáza még nem találtunk patrónust. Örülünk, hogy az ifjak táncháza gyarapodott néhány munkással, mivel a nagy többség egyetemista és diák.

András Éva (Temesvár): Azok a diákok, akik Csíkból, Kolozsvárról, Vásárhelyről gyűltünk Temesvárra, magunkkal hoztuk a táncház igényét. A táncházba csak egyetemisták járnak. Nincsen zenekarunk, még lehetőségünk sincs élő zenére táncolni. Mi diákok egymásnak tanítjuk az otthonról hozott táncokat. Van egy sajátos gondunk. A Szatmár környéki diákok vannak nagy többségben, akik a maguk táncait szeretnék táncolni. Furcsállják, hogy mi a gyagyí táncot, a mezőségit tanítjuk.

Hang a teremből: Nagyon helyes. Tanulják meg a saját táncaikat a szatmáriak.

András Éva: Sem a szatmári, sem a bánási táncokat nem ismerjük. Ki tanítsa meg?

Könczei Ádám: Milyen kapcsolatuk van a Rezeda együttessel?¹⁰⁴

András Éva: Nincs kapcsolatunk velük.

Herédi Gusztáv: Simonfi Imrét kell meghívni Aradról. Ő ismeri a bánási népzeneét és biztosan a táncokat is.

Horváth Arany: Temes megyében nincsenek parasztmuzikusok, akiktől tanulni lehetne? Ebben nyújthatna segítséget a helybeli szetkesztőség, hiszen ismeri a megye falvait és azok művelődési életét is.

Vajda Sándor, a Szabad Szó szerkesztője: A táncházat a kezdeti szakaszától van szerencsém ismerni. Az Ifjúsági Ház felkarolta a táncházat és biztosította a termet. Talán anyagi alapjuk is van, ha akadnának zenészek, megvásárolnák a hangszereket. Ami a Rezedát illeti: hiányzik a kölcsönös kapcsolat a táncház és az együttes között. A táncházba csak diákok járnak, amoda csak munkások. Csutak Istvánon csodálkozom, hogy nem érdeklődik a táncvázi muzsika iránt. Szerintem őt kellene meggyőzniük a táncházasoknak. Különben Bánátban vannak olyan táncok, amelyeket érdemes megtanulni. A fiatal magyartanárokra vár a gyűjtőmunka feladata, segítsenek többet a táncházasoknak. A szerkesztőség részéről Pászka Imre hathatósan támogatja, népszerűsíti a táncházat.

Könczei Csilla (Kolozsvár): A kolozsvári táncház továbbra is szeretne meghívni autentikusan táncoló, éneklő falusi embereket, mint ahogy már többször meghívtuk Jobbágytelkéről Balla Antalt. Terveink közé tartozik: táncházműsorfüzetek megje-

104 A Rezeda a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsa által az 1970-es években kezdeményezett és a temesvári Művelődési Ház égisze alatt működő néptáncsoport.

lentetése, esetleg xeroxoltatása. Ezekben – híreink, gyűjtéseink, táncleírásaink, rövidebb néprajzi tanulmányok mellett – szociológiai felmérések is megjelenhetnek, amelyek tisztáznák a táncházak helyzetét, szerepét és eredményeit. Mindehhez azonban pénzalapra lenne szükségünk.

Horváth Arany: A Művelődés foglalkozik ezekkel a kérdésekkel, és szívesen közlünk szociológiai felmérést is.

Kosza István, a Hargita szerkesztője: Ennek a füzetnek információ-közvetítő szerepet szánának? A mozgalom valóban információ-csatornát igényel. Tapasztalatcserét és oktatócserét javasolnék táncházanként. A felmérést bízzuk a Művelődésre, eddig is sokat vállalt a táncházakért.

Ambrus József (Segesvár): Nálunk 1979-ben indult meg a táncház. Az udvarhelyiek biztatására és támogatására jött létre. Tavaly óta van táncházenekarunk, és a múlt évben részt vettünk a gyimesi táncház tanácskozáson.¹⁰⁵ Gyűjtőmunkát is végzünk. Szenterzsébeten voltunk gyűjteni szakember segítségével.

Hang a teremből: Hogy jött létre a zenekar?

Ambrus József: Fehéregyházán van a primásunk, a többiek segesváriak.

Horváth Arany: Tudták-e hasznosítani Sepsí Dezsőnek a Művelődésben megjelent szakdolgozatát?¹⁰⁶

Ambrus József: A dolgozatnak nagy technikai jelentősége van. A zenekar tagjai sokat tanultak belőle, és még mi is, akik kevésbé ismerjük a kottát, foglalkoztunk a témával.

Horváth Arany: Milyen táncokat táncolnak?

Ambrus József: Gagyt, székit. A táncházások diákok, munkások és tisztviselők, 40 – 50 ember jár táncolni.

Fejér Kálmán (Szatmár): A szatmári táncházenekar a múlt ősszel alakult. Ezt megelőzően zenefolklorisztikai gyűjtést végeztünk. Zenészeink mind szakképzettek. A táncház, a megyei KISZ-bizottság és a Szatmári Hírlap, illetve annak szerkesztője, Veress József támogatásával alakult meg. A szatmári táncrendet táncoljuk, de Moldvai Éva, aki Bukarestben volt főiskolás és a Petőfi Házban megtanulta a csíki meg a széki táncokat, bennünket is tanítgat ezekre a táncokra. A táncházások zöme diák, a Kölcsey Gimnázium tanulóiból tevődik össze. Néha bejönnek munkások, tisztviselők is. Az aprók táncába még csak egy-két gyermeket hoztak, reméljük az is gyarapodni fog.

Szabó Györgyi (Marosvásárhely): Sajnos, a vásárhelyi táncház válságban van, csökken a látogatók száma.

Makkai János, a Vörös Zászló szerkesztője: A Vörös Zászló népszerűsíti a táncházakat. Én nem értek a tánchoz, városi ember vagyok, de az ifjúsági oldalon foglalkoztunk vele többször is. Véleményem szerint a táncházakat intézményesíteni kellene. Erre a megyei lapok nem elegendőek. A legalkalmasabb rá a KISZ.

¹⁰⁵ A táncházvezetők gyimesfelsőlöki tanfolyamára (amelyik tulajdonképpen az első nyári táncház-tábor volt Erdélyben!) 1980 júliusának utolsó hetében került sor, erről lásd Könczei Ádám: *A táncházvezetők és -oktatók első (gyimesi) tanfolyama*. In: Könczei Ádám – Könczei Csongor: *Táncház. Írások az erdélyi táncház vonzásköréből*. Kolozsvár, 2004. 40–45.

¹⁰⁶ Lásd a 65. lábjegyzetet.

Eddig kiderült, hogy a munkás és paraszt fiatalok elvéve mennek a táncházba. Az értelmiségi ifjúság meddig tarthatja fenn ezt a mozgalmat?

Hang a teremből: Ki kell szélesíteni a mozgalmat, mert a példák szerint mégis bejönnek a falusiak a táncházba.

Török Zoltán (Gyergyószentmiklós): A gyergyói táncház alapító tagja vagyok. Sajnos, csak egy magnóval szerencsétlenkedünk. Nincsenek muzsikásaink. Nincsen táncoktatónk és ezért a táncházások száma is még egészen gyér. Gondolom, ebben az évben nagyobb figyelmet fordítanak ránk, és akkor eredményt is elérünk.

Katona Ádám (Székelyudvarhely): A hírek szerint, Udvarhelyt minden a legnagyobb rendben van, hiszen táncházfesztivált is mi rendeztünk. A tévé, a rádió és a sajtó közölte. Hanglemezen is hallható a táncházmuzsika. Ez a rend, sajnos, csak látszat. A táncházfesztiválon 120 fiatal ropta a táncot. Most ez a szám negyven és valahányra csökkent. Mi történt? Bizonyos személyes érdekeket érintő széthúzás következtében a legjobb táncos és táncoktató Vass Gyula Albert félreállítódott. Van egy egészségtelen eltolódás a tévészereplés felé. A táncházban nem szerepeltetni kell az embereket. A táncházat nem szabad színpaddá alakítani. Meglepett az is, hogy a mostani plakáton a kolozsváriak Kodály Együttesét látom feltüntetve. Félreértés ne essék: nem Kodály-ellenes vagyok, de ha a táncház csoportot alakít, úgy elveszíti a táncház jellegét.

Lőrincz Lajos koreográfus: Egy a lényeg: a táncház – az kell. És mindenütt a sajátosságnak megfelelő módot kell találni a táncház fenntartására. A táncházaink megerősítését belső erkölcsi alapra kell építeni, és akkor lesz jövője. Felmerülnek a zenekari és anyagi problémák. Ezt úgy kell megoldani, ahogy örökkön-örökké a táncházak megoldották. Aki táncba ment, fizetett, mert a muzsikaszó mindig drága volt. Senkitől nem várható el, hogy hat órán keresztül nyelje a csizmám porát, és muzsikáljon lelkesedésből. Bár van néhány olyan lelkes értelmiségi muzsikusunk, aki még ezt is megteszi. A táncházakat fizetésre kell átállítani. Azokat a táncházakat, ahova az ingázó falusiak is bejárnak, olyanná kell varázsolni hangulatilag, szervezeteileg, hogy teljesen otthon érezhessék magukat, visszanyerjék az otthoni ízt. Megmondom, mire célzok. Az udvarhelyi találkozó után tapasztaltam: a vendégek és más táncházak széki táncrendje után, az udvarhelyiek lassan elszéledtek, mert nem tudták a magukét táncolni, fölöslegesnek érezték magukat.

Nagyon fontosnak tartom az aprók táncházát. Amit tudok, amit lehet, az én megyében megteszek ezért. Hivatalomnál fogva is kötelességem. Hivatalos szerveink nem ismerik Maros megyében sem ezt a fogalmat.¹⁰⁷ Amíg nem ismerik, nem lehet hivatalosan beiktatni a Megéneklünk, Románia fesztivál programjába sem. Most jöttem Bukarestből, ahol el is mondtam: irányító-munkánk elmarad a tömegigény mögött, tehát nem jól foglalkozunk a „közszükségleti” népi kultúránkkal. Az előző

107 Erről szintén beszámol Könczei Csilla „Szekus blogja”: „Mivel a táncház civil kezdeményezésre jött létre, a hatóságok igazából sem megérteni, sem elfogadni nem akarták. Mindvégig a két „végső megoldás” között vacilláltak: hol be akarták tiltani, hol át akarták pofozni a bevett hivatalos intézményrendszer képére. A szervek kezdeti tanácsstalanságára utal az ügynöki jelentések

fesztiválon például nem tudták minek nevezni ezeket a táncokat, és így jelentették be: „dansul inedit”.¹⁰⁸ Adjunk nevet és hivatalos formát immár a táncházaknak.

Birtók József, az enyedi IMA esztergályosa: Enyeden az ingázó falusiakból táncsoportot alakítottunk. Észrevettük, hogy a fellépések, a próbák szünetében a muzsikástól azt a dallamot kérték, amit otthon szoktak játszani. Arra kezdtek aztán istenigazából táncolni. A lapádiak végül nem a színpadon, hanem a teremben élvezték saját táncaikat. Ezt már táncház szinten tették, és ebből láttam, milyen nagy szükség van a táncházra. Azt mondtam: táncoljanak az emberek kedvük szerint bármikor; ha ilyen spontánul alakult meg a táncház, maradjon így.

Könczei Árpád (Kolozsvár):¹⁰⁹ Köszönetet szeretnék mondani azoknak, akik ezt a megbeszélést lehetővé tették. Az intézményesítésről mondanék elsősorban néhány szót. Mi, akik aktívan részt veszünk a táncházban, talán többet mondhatnánk az intézményesítésről. A kolozsvári táncház 1976-ban alakult.¹¹⁰ 1977-ben felfigyelt rá a sajtó, a tévé, immár egész könyvészete van. Létrejöttét azoknak a zenészeknek köszönhetjük, akik zeneművészeti főiskolát vagy középiskolát végeztek. Akkor Pávai még főiskolás volt, de röviddel utána diplomát kapott, tehát szakemberként kezdett a táncházmuzsikához. Minket semmilyen diploma nem jogosít fel arra, hogy táncszakembernek nevezzük ki magunkat. Oktatók kellenek, de kik azok, akik népi táncot oktatnak? Sajnos, a kolozsvári balettintézet nem nevel néptáncoktatókat. Ha a székiek velünk táncolnak, az még nem táncoktatás. Olyan oktatásra van szükség, hogy úgy ivódjék belénk, fiatalokba, vagy az aprókba a tánc, mint az anyanyelvünk. Érdekes, hogy a diszkotéka mindenütt hivatalos formát ölt. A táncház is szórakozási forma, de maradjon is annak, anélkül hogy színpadivá váljanak táncaink. A táncvárosi táncnak módszertana kell hogy legyen. Rendszeres táncoktatás Kolozsváron, Vásárhelyt és Csíkbán van. Ezeken a helyeken sem tökéletes. Néhol a táncházmozgalom burjánzik és nem virágzik, de ezzel is számolva, mindenütt szükség van a táncházra.

Pávai István (Csíkszereda): A tavaly Gyimesben volt az egyhetes tanfolyamunk, a Hargita megyei KISZ-bizottság patronálta. Zenészek és táncoktatók felkészítésével foglalkoztunk. A segesváriak mondták, hogy sokat tanultak ezen a tanfolyamon. András Kálmán, a Hargita megyei KISZ-bizottság titkára erre a nyárra is kiteremtette az anyagi alapot erre a célra, és kéthetes tanfolyamot tarthatunk. Elképzelésünk a következő: Udvarhelyre meghívjuk a falusi szereplőket. Utána megbeszélés következne, ezután maradnak a táncházoktatók és -zenészek, akik az újonnan jötteket

---

változó szóhasználat, akik abbéli igyekezetükben, hogy tartóisztjtjeikkel megértessék, mi is az a táncház, a kifejezés tükröfordítása mellett különböző a kor nyelvzetében használatos fogalmakkal próbálkoztak: hol egyszerűen úgy emlegették, hogy **táncház** [„Casa de dansuri”], vagy **széki táncház** [„Casa de dansuri sicane”], hol úgy, mint **fiatal magyarok köre**, [„cerc al tinerilor maghiari”], vagy **tánckör – Szék** [„cercul de dans – Sic”], hol, mint **csoport** [„formațiune”], de úgy is, mint **kaláka** [șezătoare] vagy a **falú hórája** [Hora Satului]. Az informátorok olykor még a szakértői szerepbe is belekerültek, akik jelentéseikben a táncház definíciójával próbálkoztak.”
Lásd: <http://konceicsilla.egologo.transindex.ro/?p=16>.

108 'Újszerű tánc'.

109 Itt az eredeti szövegben tévesen Könczei Ádámot írtak.

110 Lásd a 71. lábjegyzetet.

fogják tanítani. Bokor Imre a gyimesi hegedűstílust, Székely Levente a mezőségi oktatója. Táncoktatóink között is vannak, akik a táncokat eredeti formában tudják tanítani – mint Domokos István, Lőrincz Lajos és mások – őket is meghívhatjuk táncoktatónak.

Felvetődött a táncsoport kérdése. Udvarhelyen is van és Kolozsvárt is. Amennyiben a táncsoport nem veszélyezteti a táncház kohézióját, nem válik külön klikké, akkor maradjon. Ha kiváltságot jelent a többi táncossal szemben, akkor hagyjuk el. Ügyeljünk arra, hogy ne veszítsük el a tömegalapot.

(Az idő előrehaladottsága miatt a táncházműsor fiatal szereplőinek el kell távozniuk.)

Könczei Ádám: A táncházmozgalom jövője áll vagy bukik azon, hogy miképpen tudjuk megszervezni az évi legalább egyszeri táncháztanfolyamot és -találkozót. Aggályoskodunk azon, hogy az intézményesítés veszélyezteti a táncházmozgalom egyik legvonzóbb sajátosságát, a kötetlenséget. Mint köztudott, Kolozsvárt hetente kétszer, két helyütt van táncház. Mind a két helyt a teljes önkéntesség jegyében, de míg az egyik helyt – a hagyományos táncrendekbe való illeszkedéstől és a népi stílustól eltekintve – teljes a kötetlenség, a másik helyt szervezett tanulás folyik, az eredményes tanulással velejáró bizonyos kötöttségekkel. Ne feledjük el ugyanis, hogy a városi táncház – erről nem először szólunk, írunk – nem reprodukálhatja, időben nem másolhatja le azt a falusi táncházat, amelyben mindenki fokozatosan, az évek hosszú során nő bele a hagyományos kultúrába. Ezt városon, hetek, hónapok alatt kell behoznunk. Ha megfosztjuk városi táncházainkat a tanulás módszeres lehetőségeitől, előidézük a csődjét. Táncházainknak módszeresen kell biztosítaniuk a néptáncművelést. A valóságból kiindulva: mivel nincs hangszeres népzenei képzés és nincs néptáncoktató képzés, egyelőre egyedüli lehetőség a tanfolyamok megszervezése. Mivel a táncházmozgalom sajátosan ifjúsági, ugyanakkor azonban sajátosan művelődési-népművészeti jellegű, ezért a táncháztalálkozókat és -tanfolyamokat is – a tévével karöltve – elsősorban az Ifjúságunknak és a Művelődésnek kellene pártfogolnia és felkarolnia országos szinten, méltányosan biztosítva egyúttal e találkozók előnyös, helyi erőket megmozgató és mozgósító vándorjellegét.

Tóth Károly (Nagyvárad): Nagyváradon jelen pillanatban még nincs táncház, most szeretnénk megalakítani. Meghívtuk a kolozsvári táncházásokat az Ady Endre körre. Tulajdonképpen ezzel a találkozóval kezdődött a konkretizálás. Fábián Imre a Fáklyában cikkezett is erről. Zenészeink nincsenek, táncoktató még úgy sincs. Valaki azt mondta: a táncnak házat kell építeni. Hát igen. És megkérdem: számíthatunk-e a Korunk segítségére, támogatására?

Herédi Gusztáv: Természetesen vállaljuk a segítséget. Sőt tovább menve, a szerkesztőség költségén olyan folkloristákat küldhetünk, akik gyakorlati tanácscsal is elláthatják. Zenészeket is, akik akár a táncház megindulásánál már muzsikálhatnak vagy segíthetnek a most alakuló váradi zenekarnak.

Birtók József: Visszatérnék arra, hogy az élő népi táncnak be kell jutnia a köztudatba, nagyobb közösség tudásvilágába. Hogy miként jut el, az már módszertani kérdés. Ha a városi fiatalok csak széki táncot tanulnak, lehet, hogy a székelyeket bántja, mert ők a magukéra vannak hangolva. Mégis megtanulják a székit a kore-

gyökerezhet a népi táncban. A népi, közhasználatú tánc életünknek szerves része. A táncház is. A színpadi tánc nem más, mint a kirakat, ennek a kirakatnak csak akkor van létjogosultsága, ha mögötte tele van a raktár, ha az élő tánc kultúrát viszi színpadra és értékesíti azt. Szakember kell ahhoz, hogy tudjuk a táncházaink életébe mit érdemes átültetni, bevinni, hogy ebben a közegben melyik az a tánc, amelyik meggyökerezik. Bizony, ez a szakember, a táncfolklorista feladata, mert a csak jótáncúak nem tudják eldönteni. Másrészt nem szerencsés ez a hadakozás a színpadi tánc ellen, kedves fiatal barátaim, mert ha a Maros Együttes táncműsorát kiutasítjuk a színpadról, akkor meg kell semmisíteni Márkos Albert népdalfeldolgozásait is, aki három szólamra írta át a magyar népdalt. Falun szénahordáskor én sem hallottam három szólamra énekelni a legényeket, tehát a mostani fiatalok egynemelye szerint akkor ez elvetni való? Dolgozzunk egyetértésben! Akinek az a feladata, hogy színpadi táncot tanítson, arra vigyázzon, hogy felülről ne folyjon a tiszta forrásba a szennylé. Mert akkor miből merítünk a táncházak részére? És a táncot tanítsák hozzáértők. Vannak falvaink, ahol van még élő tánc hagyomány. Összegyűlnek lakodalomban, bálban, regutabúcsúztatón. Valóban a tánc olyan, mint a nyelv. Hiába tudunk egy szót, az még nem fejezi ki, amit el kell mondanunk. Ezen a nyelven fogalmazni is kell. Sok olyan táncost láttam – őket nézve valóságos fizikai fájdalom volt –, akik csak szavakat tettek egymás után. Színpadi táncost is tudok, aki minden figurát hibátlanul jár, de nem áll jól neki a tánc. Tanítani csak az tud, aki fogalmazni és táncolni is tud. Vannak táncok, amelyek szinte ugyanazok, és csak abban különböznek, hogy miként ötvözik a táncosok. Ott van például Magyarózd és Bükkös. S ha már emlegetem ezt a falut, hadd mondjam el, hogy miként tart életben egy kiöregedő közösséget a tánc. Magyarózdon, hogy megmentsem a táncot, hogy táncolási lehetőséget biztosítsak, szervezetet hoztunk létre. És mekkora volt a tévé közbenjárása, szerepe! Míhelyt megtudták, hogy a képernyőn viszontláthatják magukat, a fiatalok Vásárhelyről is hazafutottak a próbákra, megtanulták az öregebbjétől a táncot. Zenésziük sincs, a szomszéd faluból fogadtak. És felfedezték újra magukat, mondván: nem is tudtuk, hogy ilyen szépen tudunk még táncolni. Ez a közösség Háromszékre jár Bardócra látogatóba táncolni, azok meg vissza hozzájuk. Megmozdultak szellemileg, lelkiileg ezek az emberek – éppen táncaik által. Pénztárosuk, szervezőjük van és néhány fiatal tanul muzsikálni, hogy ne kelljen más faluból muzsikást fogadni.

Elhangzott, hogy táncházaink kátyúba juthatnak. Ha igen, ne fogjuk ezt külső akadályokra. Udvarhelyt mondta valaki szellemesen: a táncházask segítségért kiabálnak, de semmiképpen sem fogadnának el szakembertől segítséget, nehogy megfertőzzük őket. A vásárhelyi táncházask megtiltották, hogy a lábam betegyem. Még nem is haragudtam rájuk, hiszen fiatal koromban ezen a betegségen én is átestem. Higgyétek el, kedves fiatal barátaim, ha ezt a mozgalmat közös akarattal őrizzük, akkor virágozni fog, mert közös szükséglet.

Fábián Imre, a Fáklya szerkesztője: Irigykedve hallgatom, akik táncházmozgalomról vitatkoznak és saját táncházaik kérdéseit vitatják. Biharban nem ismerik ezt a mozgalmat, sőt immár színpadi tánc is alig van felénk. Egy-két olyan színpadi tánc képviseli a magyar nemzetiséget, amelynek láttán szégyenkezve hajtjuk le a fe-

jünket. Állítom, hogy a néptánc még eredeti formájában él Bihar és Arad megyében. Csak koreográfusunk nincs, aki felgyűjtené vagy megtanulná. Az jutott itt eszembe, hogy Faragó Józsefnek megjelent egy cikke a Művelődésben arról, hogy napjainkban miként bontakozik ki a folklórgyűjtés.¹¹² A munka nagyobb hányadát önkéntes gyűjtők végzik. Ehhez hajlam kell és önképzés. Azt hiszem, a táncgyűjtésben is akadnak ilyen önkéntesek, bár Lőrincz Lajos fejtegetéseit hallgatva, most már nem vagyok bizonyos affelől, hogy a nem szakember helyesen végezné-e ezt a gyűjtést. Biharban is van szükség táncházra, mert ily módon a népművészet megőrzése is biztonságosabbá válik. Évek óta fölteszük a kérdést: miért nincs táncszakember képzés? Nagyváradon is egy messzemenően jóindulatú román koreográfus gyűjtötte a magyar táncot, és az ő ízlésének megfelelően állította színpadra. Megható a vállalása. Csak az eredmény nem az igazi. Őszintén köszönöm a mostani találkozó szervezőinek ezt a lehetőséget, hogy kicserélhettük gondolatainkat. Nekünk ez segítség, bátorítás és ösztönzés.

Horváth Stefánia, a Jóbarát szerkesztője: Az aprók táncáról felmérés, módszertani útmutatás kellene; a Jóbarát leközzölné. Bizonyára nagyobb propagandát fejthetnénk ki a hírközléssel, esetleg képeket és interjúkat is közzölnénk, hogy ott, ahol még nem alakították meg a gyermektáncházat, kedvet kapjanak – pedagógusok és gyermekek egyaránt.

Katona Ádám: Az idei tanfolyamra hívjuk meg az összes táncoktatókat, táncszakértőket, mégha nem is ismerik a Lábán-féle táncírást. A folkloristákat, a zenei szakembereket is...

Horváth Arany: Nagy tudósainkat eddig sem zárták ki a táncházmozgalomból. Kolozsvárott Kallós Zoltán, Márkos Albert és Jagamas János szavait, intéseit híven követik a táncházasok. A legtöbb táncház rendszeresen hív meg folkloristákat előadást tartani. Kérdeznek és tanulnak tudósainktól. A gyűjtőmunkában is hozzájuk fordultak tanácsért. Alázatosak a munkában és nem magamutogatásból jártak sárban, hóban a vidéket Demény Piroska nyomdokain. Kilométereket gyalogoltak a muzsikásokhoz, hogy a hiteles mezőiségi stílust elsajátíthassák. Lakodalmakba mentek, megfagyva tértek meg, de másnap kitűnőre vizsgáztak az egyetemen. Ezek az ifjak öntudatosan és tudatosan vállalják, amit vállalnak. Éppen mestereiktől vették a példát, a nagyoktól, a gerenda vivőktől tanulják, hogy dolgozni csak szerényen és szívósan szabad. Ezért lettek példaképei a szórványvidéknek, ezért várják a kolozsvári táncházasokat Vajdahunyadon és Nagyváradon. A múlt ősszel olvasótalálkozó sorozatán vettem részt. Mindenütt felvetődött a kérdés: melyek az ifjúság önismerteti nevelésének legegérvehetőbb módszerei? A táncház is szóba került. A diákok gyűjteni kezdték a táncokat, tanáraikat kérték, hívták segítségül dallamgyűjtő útjaikon. Ám a szórványban nincs ott Jagamas János. A kolozsvári táncházasok után igazodnak, rájuk figyelnek. A kolozsváriak meghívták Balla Antit Jobbágytelkéről, hogy megtanítsa nekik a jobbágytelki táncot. És a vajdahunyadiak is hozzá fordultak. Ezen a vidéken is a táncház anyanyelvőrző és megtartó.

¹¹² Lásd Faragó József: *Folklóröntudat*. In: *Művelődés*, 1978/9. 15–17.

Szekernyés János, A Hét szerkesztője: Örvendek, hogy a szórványvidék szóba került. A Maros mentén torzsalkodnak a táncházasok, míg a szórványban csak a lehetőségen gondolkoznak. Ez a tiszta táncházmozgalom csak Kolozsvártól keletre létezik. Nálunk is megvan minden lelkesedés, jóindulat, akarat. Magyar bált is rendezünk, mert ez is egy összetartó, összefogó erő. A megmozdulás már öröm. De nincs szakember a szórványban, csak pedagógus, újságíró és tenni akaró autodidakta. Bennük kell bízunk induláskor. De segítséget kérünk, több segítséget kérünk, mert rászorulunk. Láttam egy érdekes táncot Arad megyében. Felhívtam a tanárok figyelmét, hogy azt meg kellene tanítani valamelyik táncsoportnak vagy a táncházasoknak. Nincs, aki felgyűjtse, megtanítsa. A kirajzás jusson el Kisiratosra is, ne csak Magyarózdra és Székre menjenek gyűjtők. Visszafejlődhet az önismeret, ha nincsen oktatás. Ki tudatosítsa a népdal értékét, ha nem a táncházmozgalom?

Lengyel László munkás (Kolozsvár): Kalotaszegi vagyok. A kolozsvári táncházba járok. Ott voltam Váradon is, amikor meghívtak bennünket. Azért mentünk el, mert azoknak, akik nem láttak táncházat, nem lehet megmagyarázni. Azt látni kell. A mi táncsoportunk nem színpadi táncot jár. Mi úgy táncolunk, akár a táncház termében. Úgy is énekelünk. Ha mezőségit énekeltünk, utána mezőségi táncot táncoltunk. Azt is vállaljuk, hogy elmenjünk a szórványvidékre is. Sem időt, sem fáradságot nem kímélve vállaljuk. [...] Úgy szeretnénk megtanulni az élő táncokat, mint ahogy más-más dialektusban beszéljük anyanyelvünket. Amiért én kalotaszegiesen beszélek, a székely táncot is megértem – nyelvünkben is, táncnyelvünkben is.

Összeállította

Horváth Arany

(Művelődés, 1981/8–9. 16–21.)

Miért nincsenek táncoktatók?

Amikor tavaly, a III. székelyudvarhelyi táncháztalálkozón szóba kerül, hogy kevés a szakember, sőt sok helyen egyáltalán nincs is hozzáértő néptáncoktató, tehát sürgősen gondoskodni kellene a kiképzésükről, akkor a házigazdák, – a Hargita megyei KISZ-bizottság és a helyi ifjúsági klub vezetői –, arra vállalkoztak, hogy évente táncoktató-tanfolyamot szerveznek. Dicséretükre legyen mondva, ezidáig állták a szavukat. Az első felkészítőt tavaly, a másodikat pedig két héttel ezelőtt tartották meg Udvarhelyen, ahol a szervezők ismét csak kitettek magukért. Színes, gazdag programot állítottak össze, így a résztvevőknek alkalmuk volt neves kutatók, zenetudósok, mint Almási István, Kallós Zoltán, Jagamas János előadásait hallgatni, – nagy kár viszont, hogy **ezúttal sem szerepeltek táncszakemberek** a meghívottak között, – de szerencsére helyet kapott a tananyagban két új „tantárgy” is, a táncotani-